

AIDWATCH2015

ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY VE SVĚTLE NOVÝCH CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Pohled FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci
na zahraniční rozvojovou spolupráci ČR za rok 2014

Základní otázky:

1) O jaké dosavadní výsledky zahraniční rozvojové spolupráce se může Česko opřít v souvislosti s naplňováním nových globálních Cílů udržitelného rozvoje?

2) Jaké možné otázky a podněty přinášejí Cíle udržitelného rozvoje a další aktuální trendy ve světě pro českou zahraniční rozvojovou spolupráci?

Zdroj: archiv Člověka v tísní

Zdroj: OSN

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE – NOVÝ RÁMEC NEJEN PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI

- ❖ **Agenda 2030** a její **Cíle udržitelného rozvoje** (SDGs) navazují na Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs)
 - kritické **vyhodnocení dosažení, ale i nastavení MDGs** – nezastavit se v půli cesty a uznat vzájemnou provázanost **sociální, ekonomické a environmentální dimenze rozvoje**
 - 17 cílů (a 169 podcílů) postavených na uceleném souboru pěti základních elementů: **lidé, prosperita, mír, partnerství, planeta**
 - udržitelný rozvoj jako **společný „domácí úkol“**:
 - mnohem více domácí práce pro tzv. rozvinuté země, a to i v rámci jejich působení na mezinárodní úrovni
 - vzájemná spolupráce různých aktérů – napříč sektory i úrovně
 - potřeba zohledňovat „startovní čáru“ – různé kapacity a schopnosti

Naplňování SDGs znamená zajistit *soulad mezi působením uvnitř a napříč třemi oblastmi činností* – i pro Českou republiku:

„Z národního hlediska nevnímáme cíle udržitelného rozvoje jenom jako vnější výzvu, ale i jako příležitost upevnit náležité vazby mezi globálním úsilím o udržitelný rozvoj a trendy na úrovni České republiky.“

(Pavel Bělobrádek, projev na VS OSN, NY, 26.9.2015)

✓ **DOMÁCÍ REFORMY**

- relevantní pro obyvatele ČR (inkluzivní a otevřené vzdělávání, rovnost mužů a žen, potírání korupce aj.)

✓ **ZAJIŠTĚNÍ TOHO, ABY DOMÁCÍ REFORMY MĚLY POZITIVNÍ VLIV I NA GLOBÁLNÍ ÚROVNI**

- skrze systémové reformy podporující řešení globálních problémů (snižování emisí CO₂, omezování surovinové a energetické náročnosti a plýtvání potravin aj.) a aktivní zapojování do mnohostranné zahraniční rozvojové spolupráce a do multilaterální diplomacie

✓ **PODPORA DOSAHOVÁNÍ CÍLŮ V PARTNERSKÝCH ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH**

- skrze zahraniční působení a zahraniční rozvojovou spolupráci

ROLE ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ

- ❖ Efektivní rozvojová spolupráce zůstává **jedinečným nástrojem pro podporu lidské důstojnosti nejchudších a zranitelných** skupin obyvatelstva – výzvou je na ně dosáhnout
 - **aktuální trendy vývoje ve světě**, jako jsou klimatické změny, urbanizace, stárnutí populace a demografický posun, **zvyšování počtu chudých lidí v zemích se středním příjmem**, narážení na limity přírodních zdrojů, obrovský technologický pokrok aj., **mění globální i regionální rozložení chudoby, společenských nerovností, povahu potřeb i konfliktů – důraz na křehké země**
 - **směrování ODA se nemůže řídit výhradně klasifikací zemí zohledňující jen ekonomické ukazatele**, nutné znát, kdo a kde jsou ti nejchudší lidé, jaké povahy je jejich chudoba, k jakým službám mají přístup a jaký je celý mix prostředků, který by jim pomohl udržitelně se vymanit z chudoby (v zemích se středním příjmem (MICs) žije dnes nad 70% chudých lidí)
 - zároveň **ODA zůstává klíčová pro země bez dostatečných domácích veřejných zdrojů pro rozvoj** - tzv. nejméně rozvinuté země (LDCs) (ODA přes 70 % veškerých vnějších financí)

ODA i v Agendě 2030 jako

- ✓ **nástroj podpory vlastních kapacit** partnerských zemí zajistit svým obyvatelům přístup k veřejným službám
- ✓ **katalyzátor investic** do sektorů jako zdravotnictví, vzdělávání, zemědělství, klíčových pro snižování chudoby
- ✓ jediný **zdroj rozvojových financí s mezinárodně stanovenými cíli**

Základní mezinárodní závazky oficiální rozvojové pomoci vytyčené OSN a EU pro dárcovské země:

- ✓ ročně poskytovat na ODA **0,7 % HND** (pět leaderů: Švédsko, Norsko, Dánsko, Lucembursko, VB)
- ✓ **do nejméně rozvinutých zemí (LDCs) směřovat 0,15–0,20 % HND** dárcovské země
- ✓ pro členské země EU přistoupivší po roce 2002 dosáhnout **0,33 % HND** do roku 2015

ODA ČR dlouhodobě stagnuje na třetině svého závazku

- za 2014 podíl ODA/HND 0,11 % (4,36 mld. Kč)
- chybí politické rozhodnutí a realistický plán dlouhodobého a systematického postupného navyšování ODA na úroveň 0,33 % HND ČR do nově stanoveného termínu – roku 2030

PROSTOR PRO NAVYŠOVÁNÍ PROSTŘEDKŮ ZRS ČR

- ✓ **dvoustranná ZRS** – přidaná hodnota, viditelnost, každoroční Plány ZRS
 - rozvojové projekty (vč. trojstranných)
 - transformační spolupráce
 - humanitární pomoc

HUMANITÁRNÍ POMOC ČR-ÚSPĚCHY

- ✓ **funkční systém se zavedenou rolí MZV/ORS jako koordinátora a tvůrce politik** humanitární pomoci – potřeba zachovat a dále zefektivňovat
- ✓ prostředky jak na **okamžitou pomoc** (katastrofy, epidemie, konflikty), tak na následnou **pomoc při obnově** základních životních podmínek, dále podpora **pomoci v komplexních humanitárních krizích**
- ✓ v souladu s **principy dobrého humanitárního dárcovství** (lidskost, nestrannost, nezávislost, neutralita)
- ✓ **české humanitární organizace** disponují mezinárodními zkušenostmi a kontakty, schopností rychle reagovat a stabilní veřejnou podporou ve formě darů a sbírek

HUMANITÁRNÍ POMOC ČR - VÝZVY PRO JEJÍ EFEKTIVNÍ UPLATŇOVÁNÍ

- **roční rozpočet** humanitární pomoci ČR v rámci rozpočtu MZV se od roku 2010 výhledově do roku 2016 drží **jen na 73 mil. Kč**
- zásadní **rozlišovat mezi prostředky ČR uvolněnými v souvislosti s aktuální uprchlickou krizí na bezpečnostní opatření v zemích původu migrantů a tranzitních zemích a prostředky MZV na řešení aktuálních humanitárních krizí i pro země nacházející se v komplexních krizích** (jako země postižené suchem v subsaharské Africe, Myanmar, Irák a další)
- potřeba **navýšit rozpočet humanitární pomoci ČR v gesci MZV/ORS již na rok 2017 na min. 150 mil. Kč** a dále zajistit jeho další systematické navyšování v rámci každoročních Plánů ZRS ČR (v rámci celkového navyšování ZRS)

GLOBALNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ— NEZBYTNÁ SOUČÁST UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

- ✓ naplnění cílů nové Agendy 2030 vyžaduje **globálně zodpovědnou společnost**, tzn. občany, kteří vnímají sebe sama jako součást světa, chápou širší globální souvislosti a mají klíčové kompetence pro to, aby se zapojili do společenského dění s povědomím o nich
- ✓ GRV má moderní metody vzdělávání a **přispívá k vyšší otevřenosti, toleranci a schopnosti spolupráce**, snižování strachu ze společenských změn a xenofobních nálad ve společnosti, a **v důsledku toho i vyšší konkurenceschopnosti**
- ✓ otevřený dokument **Vize vzdělávání pro Česko** k diskusi zástupcům občanské společnosti, soukromého sektoru, akademické obce a státní správy. Směrem k udržitelnému rozvoji, možné vodítko i pro **aktualizaci národní strategie GRV ČR**.

CO ČR OD ROKU 2014 UDĚLALA PRO ZVÝŠENÍ EFEKTIVNOSTI ROZVOJE

Kromě objemu je zásadní kvalita ZRS ČR - **principy efektivity rozvoje platné pro všechny aktéry** v rozvoji:

- **Vlastnictví rozvojových priorit ze strany rozvojových zemí** – země si mají definovat model rozvoje, který chtějí naplňovat.
- **Zaměření na dosahování výsledků** – dosahování udržitelných dopadů má být hnací silou investic a úsilí při tvorbě rozvojových politik.
- **Inkluzivní rozvojové partnerství** – rozvoj závisí na zapojení všech aktérů a rozeznává rozličnost a komplementaritu jejich funkcí.
- **Transparentnost a sdílená odpovědnost** – rozvojová spolupráce musí být transparentní a zodpovědná s ohledem na všechny občany.

ČR stále nepřijala konkrétní plán ani ucelenou strategii k **naplňování Pusanského partnerství pro efektivní rozvojovou spolupráci (2011)**.

ÚSPĚCHY NA POLI EFEKTIVNOSTI ZRS ČR ZA ROK 2014:

- ✓ zapojení do společného programování EU
- ✓ zhodnocení výsledků a potenciálu spolupráce ve třech vybraných sektorech ZRS ČR
- ✓ vyhodnocení již uskutečněných evaluací (tzv. metaevaluace)
- ✓ připraveny dva pilotní sektorové programy (Etiopie/zemědělství, Moldavsko/voda a sanitace)
- ✓ vytvořena nová metodika ČRA pro hodnocení projektových námětů
- ✓ určité kroky ke zlepšování transparentnosti
- ✓ vytvořeny nové modely pro efektivní zapojování podnikatelských subjektů do ZRS
- ✓ příprava střednědobé vize posilování kapacit ČRA v kontextu dokončení transformace systému ZRS aj.

OBLASTI PRO DLOUHODOBÉ ZLEPŠOVÁNÍ EFEKTIVNOSTI ZRS ČR:

- prosazovat transparentnost dle standardů Mezinárodní iniciativy pro transparentnost pomoci (IATI)
- navyšovat personální kapacity ČRA
- propojovat existující nástroje ZRS ČR do větších ucelených programů
- zlepšovat udržitelnost projektových výsledků
- posilovat vlastnictví rozvojových opatření na straně partnerských zemí
- podporovat spolupráci mezi podnikatelským, neziskovým a akademickým sektorem aj.

MNOHOSTRANNÁ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE A JEJÍ UKOTVENÍ V MULTILATERÁLNÍ DIPLOMACII ČR

- udržitelný rozvoj není možný bez **komplexních a systémových změn bezpečnostních, politických, ekonomických či environmentálních podmínek**
- nezbytná **mezinárodní spolupráce a provázaná diplomatická podpora** v rámci mezivládních institucí a mezinárodních organizací (např. jednání o změnách klimatu, daňovém orgánu OSN, řešení humanitárních krizí aj.)
- potřeba větší politické podpory a **praktické realizace mnohostranné diplomacie**
- dobrý koncepční rámec pro efektivnější mnohostrannou diplomacii, u ZRS **strategie mnohostranné ZRS ČR 2013–2017**
- určit **priority pro zapojení do evropské rozvojové spolupráce** a sledovat je i skrze související resortní politiky a pozice na úrovni EU

NOVÉ DOMÁCÍ ÚKOLY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE PRO ČESKOU REPUBLIKU

- ✓ **soulad mezi domácími reformami a dopadem na udržitelný rozvoj na globální úrovni** vyžaduje politické zastřešení, nadresortní koordinaci, mezioborovou a mezisektorovou spolupráci
- ✓ základním koncepčním dokumentem pro ČR by měl být **Strategický rámec udržitelného rozvoje (SRUR)**, který má být předložen vládě do 31. 12. 2016
- ✓ na institucionální úrovni ustavena **nadresortní Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)**
- ✓ soulad mezi politikami a rozvojovými cíli by měla dále zajišťovat **meziresortní Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci**, které předsedá MZV

PODMÍNKY PRO ZAJIŠTĚNÍ SOULADU ČESKÝCH POLITIK S CÍLI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE, VČETNĚ CÍLŮ ZRS

- 1) v novém SRUR se podaří dobře provázat implementaci SDGs s národními rozvojovými prioritami ČR,
- 2) SRUR bude mít i díky participativnímu procesu jeho přípravy kolem RVUR silnou podporu odborné veřejnosti i politických elit,
- 3) najde se vhodné zapojení meziresortní Rady pro ZRS do činnosti nadresortní RVUR, například skrze výbor RVUR pro koordinaci pozic ČR k udržitelnému rozvoji

Děkuji za pozornost !

FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci

Vladislavova 12, 110 00 Praha 1

www.fors.cz

Katarína Šrámková

katarina.sramkova@fors.cz